

est : qui estis? quando et unde venistis? quid in meo agitis, non mei? quo denique jure, Marcion (Luther) sylvam meam cædis? qua licentia, Valentine (Calvine) fontes meos transvertis? qua potestate, Apelles (Socine) limites meos commoves?... Mea est possessio: olim possideo: habeo origines firmas ab ipsis Auctoribus, quorum fuit res. Ego sum hæres Apostolorum. Sicut caverunt testamento suo, sicut fidei commiserunt..., ita teneo. Vos exhære-daverunt semper et abdicaverunt, ut extraneos, ut inimicos. »

Obj. V. Demum si inter omnes Christianorum sectas una Christiano-Catholica est vera et salvifica Religio; CHRISTUS, qui est Salvator omnium, omnes sectas deberet reducere ad illam unam; nec, qui venit ad illuminandum omnem hominem, tot homines, errorum tenebris immersos, deserere. Non ergo Christianis, tametsi non audiant Catholici, abjudicanda salus est.

RESP. Providit Salvator hominum universis hominibus de gratiæ auxiliis, de evidentiæ credibilitatis, de magisterio interno et externo, de mediis vere sufficientibus ad fidem et salutem; sed liberos esse voluit. Sunt vero superbi, qui nolunt se demittere ad credendum et obediendum Ecclesiæ, quam scire et possunt et debent magistrum unicam omnis veritatis. Sunt voluptuarii, qui nolunt carnem subjicere spiritui, spiritum Evangelio, et suum Evangelium Catholicum et Apostolicum sensui ac rigori veri Evangelii. Sunt quæstuosi, qui tametsi veritatem esse unam probe intelligent, in ea tamen secta oberrant devii, quæ minus veritatis, sed plus lucri ac commodi temporalis præsefert. Sunt corde depravati, qui Catholice veritatis lucem obstinate respunnt, et corrigi a veritate nolunt, ne errasse videantur. Sunt demum protervi erga immortalem seculorum Regem, quem de sua Religionis cœconomia ausint interrogare; sed opprimendi a majestate, et aeternis tenebris involvendi, eo quod oculos haberent, et non viderent splendorem illius Ecclesiæ, quæ uti sola est vere Una, Sancta, Catholica et Apostolica, sic et sola est vere salvifica.

Eminet hic P. Buffier S. J. in P. III. n. 272.

SECTIO II.

DE LIBERTINIS, INDIFFERENTIBUS, TOLERANTIBUS.

§ I. PRÆCOGNITA.

De Libertinis quasi paganis (qui Turcas, Judæos, quin Gentiles etiam in Religionis societatem admittunt, modo vita cum recta ratione consentiat) dictum Sectione V. Dissert. VII. Libertini ac Indifferentes, ut aiunt, Christiani iis duntaxat unitatem fidei concedunt, qui credunt Jesum esse Christum et Dei Filium, ac præterea Symbolum Apostolicum pro regula creden-

dorum habent in eo sensu, quem prima quatuor Concilia œcuménica docuerunt; quo fit, ut Romani, Lutherani, Calviniani, ipsique adeo Graeci Ecclesiam Catholicam constituent. Alii vero, cum JURLEI incognita toti antiquitatæ opinione, intra salvificam Christi Ecclesiam quasvis hæreticorum sectas tuentur, modo non erent in fundamentis fidei; in quibus autem determinandis nec auctoritas ipsi suffragatur, nec asseclarum consensio est; quidam enim cum JURLEO Trinitatem Personarum, Divinitatem Verbi, et Satisfactionem Christi ceu precipua Christianæ fidei dogmata designant; sed quæ explodunt Arius, Sabellius, Photinus, Socinus, Episcopius et alii hæretici. Quidam eorum illa fidei dogmata necessario credenda statuunt, in quibus omnes omnino Christiani consentiunt; ea vero, in quibus dissentunt, ceu adiaphora venditant, ita ut pro errore fundamentali id solum habeant, quod Dei gloriam et finem hominis ultimum evertit, quodve unanimi, perpetuo ac universalí Christianorum consensu opponitur; sed hæc quivis facile sectarius sibi vindicabit, tametsi in fundamentis fidei aberrans. Alii ex indifferentistarum grege Latitudinarii seu Moralista solam morum honestatem sine dogmatum fide necessariam exigunt ad salutem; sed qui vel illo Apostoli effato eliduntur: *Sine fide impossibile est placere Deo*: utpote qui ceu Ens supremum depositum legitimum sui cultum, et ceu supremus Legislator exactam obedientiam; ita ceu prima et summa veritas hominum fidem et affectum erga suas revelationes firmissimum. Alii demum cum COLLINO et TOLANDO sectas omnes tolerandas esse volunt, quæ doctrinam a Deo revelatam sectari se putant, tametsi secum ipsis omnino repugnant; qui vero Indifferentes aut potius Tolerantes cum Libertinis paganis coincidunt.

§ II. THEMATA.

1. *Libertas credendi quidlibet, imprudens, impudens, ac detestabilis libertas est.*

PROBATIO. Qui Christo nomen dedit, et Christianum se vocat; Christum sequatur ducem, audiat Magistrum, et ceu fidei Christianæ objectum, auctorem ac consummatorem agnoscat et adoret Christum, necesse est. Si ita; ergo cuiusvis Christiani libertas Evangelio et Ecclesie Christi adstringitur. Si ita; ergo liberum non est Christiano credere quod libet; sed necessum est credere, quæ Christus revelavit, quæ prædicarunt Apostoli, quæ exhibet Evangelium Christi, et quæ proponit Christi Ecclesia: secus, si vel in uno dogmate ab his dissentiat, fidei Christianæ naufragium passus, alienus est, profanus est, hostis est, ceu homo hæreticus vitandus, et habendus sicut ethnicus et publicanus. Nam sicut unus est Dominus, una fides, unum baptismum; sic vera fides est in Ecclesia, quæ unum est regnum, una domus et unum ovile. Igitur vesania et protervia execrabilis est Libertinorum, in Evangelio, quod volunt, credere, quod non volunt, non credere, atque sic potius sibimetipsis, quam Evangelio credere; prout Fausto exprobrat AUGUSTINUS. Detestanda Libertinorum impudentia est, Christi membra se profiteri, et a Christi corpore, quod est Ecclesia, se proscindere; Christum appellare Patrem, et Christi Ecclesiam non habere Matrem; Christi discipulos se vocitare, et non

audire Ecclesiam Christi , quam suæ fidei custodem, interpretem ac magistrum in terris constituit Christus ; et quam qui spernit, Christum spernit auctorem fidei.

Vide P. FRANC. NEUMAYER S. J. *Frag: ob in Glaubens-Sachen die Freyheit zu denken zu dulden seye?*

II. Tolerantismus aperte contradicit divinae circa Religionem economiae.

PROBATIO. CHRISTUS unam instituit Ecclesiam, et in hac Religionem unam unice veram et vere salvificam, quam quidem prædicarunt Apostoli, successores Apostolorum propagarunt, pastores et doctores Ecclesiæ illustrarunt, Concilia Ecclesiastica symbolis et professionibus fidei confirmarunt, orbis item Catholicus in hunc usque diem intactam servat et incolumem. In hac Religione unicam fidei communionem constituit Christus, a qua quilibet falsi prophetæ, pseudo-apostoli et hæretici omnes excluderentur, utpote qui non sint de Ecclesia Dei, sed de Synagoga Antichristi. Hanc communionem unicam voluit esse universalem, quippe in sua Ecclesia tanquam Catholica, ita ut, extra ipsam nemini sit speranda salus. Cum ergo indubitata haec esse omnia, abunde hactenus demonstratum sit; institutioni ac economiae divinae apertissime refragatur, quicumque ausit adoptare in communionem verae fidei et salutis quosvis sectarios, quamvis ab Ecclesia Catholica et Apostolica abdicati et anathematizati, nec colant Deum, nec credant, nec vivant eo modo, quo Deus divinum sui cultum, fidem et vitam Christianam a suæ Ecclesiæ membris, a sponsæ suæ filiis, a veris fidelibus exposcit.

Prostat insignis Oratio P. SERARI S. J. quam super ea questione : an quis in sua secta, Lutherana, Calviniana, Zwingiana.... salvari possit, applaudente toto Senatu Academico habuit Wirsburgi, Doctor et Professor Theologiae ibidem, anno 1584, die 26 januarii.

III. Indifferentismus ac Tolerantismus ad paganismum, quin atheismum, viam pandit.

PROBATIO. Cui omnes probantur sectæ, quamvis dogmata sectentur e diametro opposita, et tametsi mutuis in sese calumniis grassetur, fulminibusque detonent; huic verius nulla probatur Religio, que si veri nominis est, non spiritum odii et contradictionis, sed Deum unitatis et pacis auctorem habet. Et sane Libertini, cum ea quæ Christus revelat ac mandat, relinquant cuiuslibet uno altero articulo, ut vocant, fundamentali excepto, in quo tamen inter ipsosmet Errones non est consensio : Indifferentes, cum eodem jure divinitatem Christo denegent cum Socinianis, quo cum aliis eamdem asserant; Deum æque cum Calvinianis peccati auctorem, et peccati non evitandi æternum judicem constituant, ac cum aliis sentire de Domino in bonitate videantur : Tolerantes, cum quasvis Antichristi Synagogas cum salvifica Christi Ecclesia æquiparent, inscripta epigraphe : *porta patens esto, nulli claudatur honesto*; nec impietas, nec infidelitas etiam sub specioso Christi nomine labem detergunt. Nonne enim cum insigni perfidia et grandi Redemptoris injuria Christianum nomen usurpant, qui cujus Libertinorum

antesignanis JURLEO, COLLINO et cum primis TOLANDO verbis ac sensis utitur impiissimis : « Colo Deum talem, qualem Princeps vel Republica me jubet colere ; si Turca, Alcoranum ; si Judeus, Vetus Testamentum ; si Christianus, Novum Testamentum veneror pro Lege ; Papa si imperat, credo Deum consubstantiatum ; si Lutherus, Deus mihi particulis, in, cum, et sub, circumvallatur ; si Calvinus, Deum pro signo sumo ».

Ast toleremus tantisper Tolerantes, sectasque toleratas Christiano nomine insigniri ! Num idcirco legitima consecutio est, in sua quemvis secta posse salvari ? Qui hodie Christianorum nomine gloriantur, sunt fere Greco Nestorio, Eutycheti, Photio addicti ; Reformati deinde a Luthero, Calvinio et Socino ; Jansenii Irenensis discipuli et Romano-Catholici : penes quos igitur ex his unice vera et vere salvifica est Religio ; cum certum sit, quod gravissimorum errorum sese insimulcent; veritas autem veritati, et revelatio revelationi minime contradicat ?

Memoratu hic dignum illud ISAACI PAPINI testimonium, qui cum Ecclesiæ Anglicanae olim Minister, postea reversus ad Catholicos scribit : « mihi persuasum fuit, Protestantes si vel latum unguem a Tolerantismo recederent, a Catholicis vinci; vinci vero ab hæreticis et infidelibus, si non recederent, quibus arma ad se defendendum suppeditant ; neque enim facere possunt, quin omnibus salutem concedant, plenamque credendi et docendi, quidvis libuerit, tribuant facultatem. Eadem argumenta, quibus Tolerantes eos ferendos esse probant, qui sacras litteras, quacumque demum ratione explicentur, pro fidei regula habent, non minus efficaciter probant, ferendos esse infideles, et generaliter, quotquot bona fide se esse profitentur, etiamsi Athei essent. Et quibus momentis a tolerantia Christianismi hostes excludunt, etiam tolerantia eos omnes indignos esse pronuntiant, quos tolerandos esse profitentur. » Libro : *les deux voies opposées...* P. II. Sect. I.

Obj. I. In lege naturæ sufficiens ad salutem fuit cognitio et cultus Dei naturalis : hisce per falsorum numinum adoptionem obliteratis, Deus primum ABRAHAMO, tum Mosi onus tradidit variarum legum : hoc Christus sustulit, et lege ac Religione naturali ad primævum splendorem reducta, solam addidit fidem in Christum ceu necessariam ad salutem. Sicut ergo Deus humanæ imbecillitati multum indulserat circa Religionem et symbola cultus divini in lege naturæ, si modo Deum verum et unum crederent ac colerent homines; ita et CHRISTUS pro sua immensa erga genus humanum charitate in lege gratiae plus non exigit ad salutem, quam honestatem vitæ naturalem et fidem in Christum.

Resp. Tametsi de illa lege naturali pauca admodum legamus in Genesi, nec certo constet, quæ Religionis forma tum fuerit, qui ritus, quod remedium peccati originalis, et quæ Majorum traditiones; tamen certissimum, quod a Majoribus aliqua fuerint tradita, quæ isti a Deo acceperant, cuiusmodi sunt recta fides in Deum, cultus latriæ, aliquod sacrificii genus, et quorum in MELCHISEDECH et Job luculentia suppetunt exempla. Si autem naturalis Dei cognitio sufficeret, cur fides adeo necessaria esset? cur sine illa homo Deo placere non posset? cur accedens ad Deum necessario credere deberet? cur fides totius meriti principium esset? Num sine divina gratia a noxiis lethalibus abstinerem omnino poterant, et cum peccaverunt, quod sup-

petebat aliud remedium ad expungendum peccatum, præter contritionem ac dilectionem Dei supernaturalem? Illa sensibilis ratio, sub qua Deus colli potuit (modo symbola illa ad Deum ut prototypon referantur) per se mala non est; quanquam symbola illa adhibita fuisse, eadem facilitate negatur, qua asseritur. Quod aliqui Patriarchæ ante ABRAHAM a recta fide deflexerint, verisimile est, et fors ipse ABRAHAM initio; sed quid inde? nec juvat LABANUM excusare, quasi vero Jacob inter infideles integrum fidem servare non potuerit, et ad eam uxores suas convertere. Quis autem christianus animus non abhorreat dicere, impiam illam idolatriæ labem a Deo infirmitati humanæ condonatam fuisse ac permissem?

Ratio illa, ob quam dicitur Lex Mosi a Deo data fuisse, merum somnum est: Deus enim temporum momenta ponderat, ac destinatis ab æterno temporibus se et sua mortalibus aperit. Cum Adam, Enoch, Noe, Abraham, Job Deus sat familiariter egerat, præter alios, quorum divinæ litteræ non meminerunt; Mosi deinde peculiares leges tradidit præter divinam distinctius ac ante expressam; ad hanc omnes omnino, non item ad Mosaicam, adstringebantur. Ubi autem Messias venit, non primam illam duntaxat naturæ legem restituit, sed longe nobiliorem instituit, Christianam scilicet ac Evangelicam, quam gratiæ legem vocant ob gratia ubertatem. Ecclesiam suam ædificavit, novisque sacramentis, novo sacrificio, novo ministrorum genere sub Petro supremo Vicario, novis præceptis Evangelicis, novis consiliis, novo Testamento instructam esse voluit, eamque universalem et Catholicam ex Judæis et Gentibus. Qui autem felicem hunc legis Evangelicæ statum cum illo, qui ante legem fuit, eumdem et a Christo revocatum esse dicit, nœ is tenebras cum plena luce, et inania quædam ac rudia sacra confundat cum augustissimis nostris sacramentis, ac totius rei sacre mysteriis copiosissimis ac splendidissimis? Quod tandem nulla lex alia quam fidei a Christo condita sit, putidum est mendacium, ex quo turpissimos deducunt errores Libertini, nullam esse legem Evangelicam, nullum Christianorum cœtum, nullam Ecclesiam, ac proinde nullam Religionem; quo audaciæ ac impietatis nullus unquam hæreticus pervenit. Leges principales ad salutem necessarias a Christo accepimus, nec ullum nævum, qui sit contra fidem aut mores, tolerat Christus; et nulla unitas, nulla pax, sine fidei, legis et Ecclesiae unitate.

Obj. II. Deo perinde est, quacumque Religione colatur; modo Deum et Jesum Christum credamus, quæ substantialia sunt fidei Christianæ; reliqua sunt leviora quædam discrimina, in quibus dissensio nec unitati fidei obest, nec saluti; presertim cum in extremo iudicio non ita disquirendum sit, quam bene credideris, sed quam bene vixeris.

Resp. Nonne et pseudo-politicis et Theistis et Atheis latissima sic porta aperitur, qua introducant sua teterrima axiomata: sola fides naturalis sufficit, sufficit honestas vita sine fide, nulla fides requiritur, nulla datur Religio, et perinde est Deo, sive colatur, sive non colatur? Nonne præcipua sunt Christianæ fidei capita, in quibus Novatores, Libertini et Indifferentes ab orthodoxis discrepant? quid enim augustius nostra Eucharistia, in qua præsentem Deum adoramus, illi pedibus calcant? quid sacramento reconciliationis frequentius? quid sacris ordinationibus ac ministeriis illustrius? quid primatu Petri et sanctæ Sedis fallere insciæ auctoritate gravius? Hæc

sane sunt præcipua veræ Religionis ac fidei nostræ mysteria et dogmata. Illa nimurum capita omnia sunt substantialia, quæ ad fidem divinam pertinent, cum fides sit sperandarum substantia rerum et Religionis fundamentum. Quæ vero ad fidem divinam pertinent, necessaria sunt ad salutem, ita ut rigidissimo subdantur iudicio omnes, qui intellectum non captivarunt in obsequium hujus fidei, qui primæ et summae veritati revelanti non assensi in omnibus fuerint, qui cum veram Christi fidem non habeant, nec virtutem Christianam habere possunt; itaque ex gemino defectu et fidei et vite Christianæ apud divinum Judicem redduntur inexcusabiles.

Obj. III. Quæ Christus a prima institutione sue Ecclesie libera esse voluit, non debent proponi ceu creditu et factu necessaria; pars vero maxima controversiarum, quæ hodie Ecclesiam tam acriter dividunt, circa hujusmodi versatur. Item Apostoli duntaxat Symbolum fidei ceu regulam credendorum fidelibus proposuerunt rati, quod per illam brevissimæ fidei consonantiam inter omnes optata persistat concordia, quamvis cæterarum rerum et opinionum maxima esset dissonantia, et nullus ad Romanum Pontificem fieret recursus.

Resp. Esto, Christum voluisse cuncta libera, hoc uno excepto, quod sit parendum Ecclesie, quam qui non audierit, fiat sicut ethnicus et publicanus. Si illa dein præcipiat aliqua aut proponat credenda; an fors detrectanda imperia, et fides neganda? Quatuor primis Conciliis stare se dicunt, in quibus autem complura fidelibus tum facienda tum credenda præscribuntur. Si Petrus et ejus Successores caput sunt Ecclesie; ergo ratio sunt quæ dirigit, voluntas quæ statuit, os et lingua quæ voluntatis imperia promulgant. Cui bono Christus Ecclesie potestatem fecisset, non tantum pascendi ac regendi dominicum gregem, verum etiam imperandi, vetandi, judicandi et plectandi; nisi ut ea haberet supremam quoque jurisdictionem, cui ab omnibus parendum sit? In quibusnam vero sunt præsentium temporum controversies? in iis, quæ omnia in primitiva Ecclesia certa fide tenebantur, scilicet realis praesentia Christi in Eucharistia, Sacramentum reconciliationis, sacrae Ordinationes, Extrema-Uncio, Primatus Petri et horum similia; hæc vero credere vel non credere, nobis nequaquam liberum Christus reliquit, qui ea conceptis verbis enunciavit, et per Ecclesiam identidem declaravit ac imperavit, cuius haec potestas, quod sit a Christo, Scriptura sacra, Traditio et perpetuus Ecclesie usus manifestant.

Ad Symbolum provocant Apostolicum; sed hoc nobis ac ipsis non est idem, cum idem non sit sensus Symboli; et nonne jamdum tempore Apostolorum hæreses fuere, Symbolo non obstante? Fuerit inde ab ævo Apostolico quædam opinionum et rituum diversitas tum in usu sacramentorum, tum in liturgiis, itemque in jejuniis et nonnullis festis (nam in diem Dominicum omnes consenserunt) attamen omnibus et semper eadem fuere sacramenta, idem sacrificium incurrsum, eadem synaxis, eadem exomologesis, eadem Ecclesia, eadem fidei regula, eadem fides. Non ergo illa rerum et opinionum dissonantia aut fuit aut esse potuit circa res fidei, cum singuli Apostoli eadem infallibilitatis prærogativa gauderent, ac propterea nec ad sanctam Sedem recurrere ipsis necessarium esset; cum in iis, de quibus metu erroris consuluisserint, errare ipsi non possent.

Obj. IV. Pontifices Romani contra Christi institutum et morem Apostolorum sibi arrogarunt regimen monarchicum et potestatem de omnibus, quæ symbolo non continentur, judicandi, eaque condemnandi, proscribendi et anathematizandi, quamvis sine iis divinæ legis ac fidei substantia utrinque salva consistat. Ab hac vero tyrannie quis non liberrime resiliat?

RESP. Quod regimen Ecclesiæ monarchico simile blasphemant Libertini ac Tolerantes, id manifeste prodit animum anarchia addictum. Verum corpus expers capitis inanis truncus est; hinc Ecclesiæ Caput est Christus, et Christi in terris Vicarius. Militum seu castrorum acies duce carere non debuit, neque navis Ecclesiæ navarcho: oves Christi sine pastore esse non possunt, et Petrus cuius fidei concredita fuerunt, summi Pastoris vices gerit. Nempe sicut oves Christo fideles regi, deviae reduci, et lupi arceri; membra noxia et putrida a corpore rescindi; fluctus, qui naufragium naviculari Petri intentant, depelli, hostesque veritatis et unitatis Christianæ debellari debent. Præsides igitur, Pastores et Duces esse oportuit, qui Petro et Apostolis hoc in munere succederent, ac præprimis Caput Ecclesiæ, cum quo veluti centro unitatis membra omnia conspirarent. Sint etenim, qui sunt et fuerunt, quorum alii Filium Dei Deo minorem asserant, alii merum esse hominem affirmationem, alii unam tantum Christi voluntatem et operationem adstruant, alii Christum verum fuisse hominem negent; alii insificantur, Spiritum S. ex Filio procedere; alii duo rerum principia et fatum inducant; alii, rejecta Christi gratia, omnia naturae tribuant; alii humanam libertatem exterminent; alii in usu, numero, et veritate Sacramentorum aberrent. Qui poterit hos inter errores Ecclesia seu sponsa Christi manere sine macula, et sine ruga, nisi Spiritus sancti ductu sua fundat oracula, effata pronuntiet, decreta ferat et canones condat; cumprimis autem per Christi Vicarium, qui os et caput Ecclesiæ est?

Non ergo tyrannis est, sed Christi singularis erga suum ovile providentia, quod, exerto quovis errore, supremi Pastoris voce oves et pastores confirmet, rebelles spiritus coercent, lupos insectetur ac profligent.

Obj. V. Ipsimet æquiores ac prudentiores Catholici magnam partem Sectariorum salvam fore statuunt, quamvis communionem non habeant cum Romano Pontifice. Et sane nunquam auditum in toto oriente, cum utraque orientis et occidentis Ecclesia una adhuc esset, totius Ecclesiæ unitatem, prout hæc in Symbolo creditur, dependere a communione cum Episcopo Romano. Integram etiam nationes in Asia et in Africa inventæ sunt Christianæ, quin de hac communione, pro terris remotissimis vix possibili, quicquam rescirent. Imo videtur alienum a divina providentia, exigere unitatem ejusmodi ceu necessariam ad salutem, cuius usu et notitia gentes nulla sua culpa excidere queant.

RESP. Magnam partem Sectariorum salvam fore, nullum ex nostris novi, qui hoc ausit asseverare. Vix magnam partem nostrorum salvam fore putamus, licet hi veram fidem habeant, et necessariis ad salutem præsidiis Sacramentorum instructi sint, quia multi vocati ad fidem et gloriam, pauci vero electi. Dicam, quod res est; vix unum ex multis (ignorantia duntaxat invincibili excusante) salvari arbitror extra Ecclesiam: vel enim error, quo tenetur, inculpatus non est, proin errantem non excusat; aut si forte incul-

patus est (quod raro accedit) alia peccata non desunt, quæ a salute penitus excludunt, præsertim ubi desunt Sacraenta. Nunquam auditum esse dicitur, cum utraque Ecclesia esset una, unitatem Ecclesiæ ita accipientiam esse? imo nusquam aliud auditum est; et statim atque Graeci ab Ecclesia Romana desciverunt (idem de aliis) pro schismaticis et hæreticis habiti fuere. Quasi Patres orientis, Ignatius, Athanasius, Chrysostomus aliique ad Romanam Ecclesiam non confugerint, et Conciliis generalibus in oriente habitis Legati Apostolici non præsederint, aut saltem illorum approbatio a Romanis Pontificibus petita non sit? Quod vero id ipsum barbaris gentibus prædicemus, Dei et Ecclesiæ causa jubet, ne Ecclesiam a suo fundamento separemus, iisque faceatur supremus Judex in rebus fidei. Id ipsum senserunt, qui fidem Christianam per totum orbem prædicando diffuderunt.

At nulla hujus traditionis vestigia in meridie et oriente a Lusitanis deprehensa: quid mirum, cum a Græcis et Alexandrinis suas leges ac mystas suos acciperent, qui dudum Ecclesiæ Romanæ infensi, illius nomen et auctoritatem extinxerant? Abyssini Patriarchæ Alexandrino subjecti, cuius schisma manifestum ac errores perspicui; et quod alterius Alexandrini jurisdictione ad Indos excurrat, nota res est. De Armenorum Patriarcha constat, ac passim de toto oriente, quod erroribus Eutychetis, Nestorii, Dioscori, Jacobi Syri, aliorumque pridem fuerit implicitus.

Neque impossibilis est gentibus dicta communio cum Romano Pontifice: demus enim, prædicatum apud Sinas Evangelium ad hæc usque tempora viguisse; non tamen potuisse Sinas hactenus propter maxima locorum intervalla Romam mittere ad Petri successorem; habuisse vero Episcopos juxta ritum Apostolicum consecratos, fidemque intactam servasse; hæc revera sufficiunt ad veram Ecclesiæ unitatem. Sed aut nunquam fides illuc pervenit, aut statim extincta est, et idolatria postliminio restituta; ac proinde fors levia supersunt monumenta, illa tamen obscura sunt et incerta; nec ii, qui modo vivunt, scire possunt, quid Majores ante 1700 annos crediderint. Demum inane profecto est, arguere providentiam Dei ex illa ad salutem necessaria Ecclesiæ unitate, qua gentes integræ nulla sua culpa careant vel excidant: nam quis consiliarius ejus fuit? Atque hoc satis, maximæque gratiae loco habendum, quod nemo nisi sua culpa damnetur, et quod non sine omni culpa gentes illa notitia exciderint; utpote cum gravibus peccatis fidei lumen extinguenter, divinamque irritarent justitiam, in poenam scelerum Deus graviora permisit.

Vide P. FRANCISCI NEUMAYER S. J. percebres orationes sacras, Augustæ Vindelicorum editas, de Indifferentismo et Adiaphorismo, ac cum primis Religionem Prudentum. Cl. BARTHELII editam Wirceburgi dissertationem Dogmatico-Canonicam de eo, quod circa libertatem in negotio Religionis justum est. C. I. § VII. VIII. IX.